

Deelnemers rondetafelgesprek AVG

Prins Willem-Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
T +31-70-331 5400
www.nationaalarchief.nl

Contact
C.J.G.M. Willers
COÖRDINEREND ADVISEUR

T +31 6 55 26 79 81
caroline.willers@nationaalarchief
.nl

Datum
2 juli 2018

Onze referentie
1384346

Auteur
C.J.G.M. Willers

verslag

Omschrijving	Verslag rondetafelgesprek AVG en gezinskaarten
Vergaderdatum en -tijd	27 juni 2018
Vergaderplaats	IISG, Amsterdam
Aanwezig	Puck Huitsing (KVAN/BRAIN), Margreet Windhorst (KVAN/BRAIN), Bert de Vries (KVAN/BRAIN, Stadsarchief Amsterdam), Lotte Oldegbers (LOPAI), Afelonne Doek (hoofd collectie IISG en NIOD), Jantje Steenhuis (Stadsarchief Rotterdam), Bob Coret (ICT adviseur, ondernemer), Erik Ketelaar (emeritus hoogleraar Archiefwetenschap), Florence Limburg (EGI), Joost van Koutrik (VNG Archiefcommissie), Yvonne Welings (VNG Archiefcommissie), Ellen van der Waerden (Gemeentearchief Den Haag), Peter Diebels (LOPAI), Jamil Jawad (VNG), Marens Engelhard (NA), Erik Kraai (NA), Caroline Willers (NA, verslag)

1. Opening en mededelingen

Engelhard heet alle aanwezigen welkom en geeft gelegenheid tot een voorstelrondje.

2. AVG en de archiefsector

Engelhard geeft aan dat KVAN/BRAIN en het NA het initiatief hebben genomen voor deze bijeenkomst, naar aanleiding van de discussie over AVG versus openbaarheid en de verschillende manieren waarop met de gezinskaarten is omgegaan. Het is belangrijk de verschillende belangen die meespelen te betrekken bij de beoordeling van dergelijke casus en om een eenduidige uitleg te hanteren. Archiefinstellingen zijn autonoom, maar delen kernbegrippen en – waarden. Bezoekers moeten op eenzelfde behandeling en uitleg kunnen rekenen, daarom moeten we streven naar een consistente handelwijze.

De inwerkingtreding van de AVG leidt een periode van bewustwording in, wat ook kan betekenen dat we een andere handelwijze zouden moeten aannemen. Data worden meer en meer gekoppeld, er kunnen steeds meer verbanden worden

gelegd. Daar moeten we verstandig mee omgaan en de AVG waarderen om wat de richtlijn beschermt.

Het NA heeft in mei een eerste gesprek gehad met vertegenwoordigers van de Autoriteit Persoonsgegevens. Met de AP is afgesproken dat aan de hand van casuïstiek het onderlinge gesprek kan worden gevoerd en oplossingsrichtingen kunnen worden besproken. KVAN/BRAIN en EGI sluiten aan bij het "trechteren" van de casuïstiek.

In de bijeenkomst van vanmiddag is praten we over de gezinskaarten, de eerste 'grote' casus onder de AVG. Doel van het gesprek is te onderzoeken of we tot gezamenlijke oplossingsrichtingen kunnen komen en welke acties ervoor nodig zouden zijn om die te realiseren. Engelhard spreekt de hoop uit dat we tot concrete vervolgspraken kunnen komen.

Archiefdiensten moeten kunnen aantonen dat ze er alles aan hebben gedaan om de persoonsgegevens te beschermen. Het Haags gemeentearchief heeft systematisch onderzocht welke van hun archieven (bijzondere) persoonsgegevens bevatten en wat daarmee te doen. Bij veel archieven zijn (alsnog) beperkingen op de openbaarheid opgelegd. Verzocht is om deze aanpak vast te leggen en via KVAN/BRAIN te verspreiden. Overigens was dit ook onder de Wpb verplicht, maar bij de invoering van de Wbp is dat niet altijd goed nagegaan. In de toekomst is het van belang dit goed te regelen bij de overbrenging.

Het is van belang te komen tot een acceptabele uitvoeringspraktijk. Zo heeft de commissie persoonsbescherming van de gemeente Amsterdam geen bezwaar tegen het online publiceren van de gezinskaarten, omdat sprake is van een zorgvuldige uitvoeringspraktijk. Voor archiefinstellingen is dat van belang: eerst zaken op orde brengen en dan nagaan of er een zorgvuldige uitvoeringspraktijk op wordt nagehouden.

Die uitvoeringspraktijk moet uiteraard wel passen binnen de kaders van de wet- en regelgeving. Zo kan de situatie op studiezaal anders zijn dan bij online publicatie van gegevens met gebruikmaking van een disclaimer. In alle gevallen moet men alert zijn op wat en hoe ter beschikking wordt gesteld.

Bij het achterhalen van wat is toegestaan is een eerste vraag of de bescheiden openbaar zijn of dat op grond van de Archiefwet, AVG, Auteurswet, BW, enz. beperkingen van toepassing zijn. Dergelijke beperkt openbare stukken kunnen niet online worden geplaatst, tenzij specifieke maatregelen kunnen worden getroffen waarmee de beperkingen worden gerespecteerd. Hiermee moet worden nagegaan of klanten kunnen voldoen aan de voorwaarden waaronder de gegevens ter beschikking wordt gesteld. Zo moet van geval tot geval worden aangegeven hoe wordt omgegaan met persoonsgegevens van nog levende personen. De Archiefwet is niet van toepassing op particuliere instellingen, maar overige wetgeving als AVG en BW wel, zodat ook deze instellingen de mate van openbaarheid van de archieven kunnen vaststellen.

Een belangrijk verschil tussen de Wbp en de AVG is de (hoogte van de) boetes, daar zijn gemeenten beducht voor. Het toezicht door de AP wordt strenger en gemeenten willen geen risico lopen. Voor een acceptabele werkpraktijk is het dus van belang dat ook de AVG juristen ermee kunnen instemmen. Er moet dus draagvlak zijn.

De gemeente Den Haag is volop bezig met implementatie van de voorschriften, maar er is geen sprake van 'paniek' omdat er voldoende mogelijkheden zijn om toepassingen mogelijk te maken. Wel kan dat voor grote gemeenten gemakkelijker zijn dan voor kleine gemeenten.

Er zijn nog veel onduidelijkheden. Zo wil het Stadsarchief Rotterdam passagierslijsten digitaliseren, maar dan moet de informatie vervolgens wel gepubliceerd kunnen worden. Dat geldt ook voor het publiceren van lijsten van leerlingen van verzuilde scholen, die impliciet bijzonder persoonsgegevens bevatten. Wellicht dat de rapporten van Paapst hierover meer duidelijkheid geven.

In ieder geval is het van belang een uniforme praktijk voor archiefinstellingen te hebben, zodat ook klanten weten waar ze aan toe zijn. Daarbij is het goed om informatie met elkaar te delen zodat de juiste vragen kunnen worden geformuleerd voor het gesprek met de AP. Ook is het van belang om vroegtijdig betrokken te worden bij het opstellen van nieuwe wet- en regelgeving, zodat ook daar geen onduidelijkheid ontstaat over wat wel en niet gepubliceerd mag worden. Hiervoor zijn al de nodige stappen ondernomen.

3. Casuïstiek in de archiefsector

De notitie van de drie grote gemeenten is met name vanuit het Haags gemeentearchief geschreven, met advies van Ketelaar en Jeurgens. De notitie probeert de mogelijke oplossingen in kaart te brengen. Het is geschreven na het uitbrengen van het advies van KVAN/BRAIN over de gezinskaarten, waarin werd aangedrongen op het alsnog stellen van een beperking.

Het offline halen van de gezinskaarten heeft veel nadelige consequenties voor klanten. Daarom is nagegaan of belangen niet op een andere manier dan offline halen kunnen worden beschermd, mede omdat de gezinskaarten voorheen altijd wel openbaar waren. Kortom, kun je voor de gezinskaarten -en voor andere archieven- komen tot een zorgvuldige afweging tussen belangen van personen die in de archieven voorkomen en belangen van onderzoekers.

Opgemerkt wordt dat de AVG in het geval van bijzondere persoonsgegevens geen ruimte geeft voor een dergelijke belangenafweging, er moet worden voldaan aan de AVG (en dat houdt een verbod op het verwerken van bijzondere persoonsgegevens in, tenzij wettelijk toegestaan).

Als stukken op studiezaal worden geraadpleegd, kan door middel van ondertekening van een verklaring o.i.d. worden toegezien op het gebruik van de gegevens en of de gebruiker voldoet aan de voorwaarden. Een dergelijke 'waarborg' is lastiger bij online beschikbaar stellen, dat kan niet worden

ondervangen met alleen informatie op de website. Nader onderzoek naar manieren om waarborgen te bieden bij online beschikbaar stellen zal nodig zijn. Een opt-in opt-out constructie waarbij gegeven pas worden weggehaald als er bezwaar wordt gemaakt voldoet in geen geval aan de AVG.

Op grond van artikel 15, eerste lid, onder a van de Archiefwet kunnen beperkingen aan de openbaarheid worden gesteld vanwege de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. De AVG laat de werking van dit artikel onverlet; zo moet op grond van dit artikel alsnog een beperking worden gesteld. Daarnaast kunnen in sommige gevallen ook gegevens van een overledene nog levende personen, zoals nabestaanden, onevenredig benadelen. De Archiefwet verplicht in die gevallen alsnog een beperking op te leggen.

Geconstateerd wordt dat de omgang met persoonsgegevens (in archieven) in de praktijk sterk kan verschillen; zo zijn er archiefinstellingen die de gezinskaarten offline halen, instellingen die de kaarten online laten staan en pas offline halen na een verzoek daartoe van een betrokkene. In alle gevallen is het college van B&W de verwerkingsverantwoordelijke en gehouden aan de AVG te voldoen. Deze praktijk is ongewenst.

In navolging van de guidelines van de EAG zou het goed zijn te komen tot een nationale richtlijn voor archiefinstellingen die met de AP wordt besproken. Daarin kan dan geen sprake zijn van belangenafweging, maar wel van passende maatregelen om archieven met inachtneming van de AVG online openbaar te kunnen maken.

Een passende maatregel zou kunnen zijn om de gezinskaarten als beperkt openbaar aan te merken, dus alleen offline en onder voorwaarden op studiezaal beschikbaar te stellen. Een maatregel zou ook kunnen zijn de kaarten zodanig te bewerken dat ze wel online kunnen worden gepubliceerd, bijvoorbeeld met het afdekken van de bijzondere persoonsgegevens. Ook kan een virtuele studiezaal worden gecreëerd, waarin online dezelfde procedures worden doorlopen als in een fysieke studiezaal. In een virtuele studiezaal hoeven persoonsgegevens dan niet te worden afgedekt voor het raadplegen van de gegevens. Onderzocht moet worden welke passende maatregelen mogelijk zijn om bijvoorbeeld fotograferen van het stuk onmogelijk maken.

Een andere passende maatregel kan zijn om, indien de data zijn geïndexeerd, ze te controleren met een nationaal register van overledenen. Ook kan toestemming worden gevraagd aan de betrokken personen; dit is alleen al vanwege het ontbreken van aansluiting tussen de gezinskaarten en de burgerlijke stand niet mogelijk. Een nationaal register waarin burgers kunnen aangeven of ze wel of niet willen voorkomen in registers, archieven, e.d. wordt niet te realiseren geacht.

Het is van belang om bij toekomstige overbrengingen conform AVG en Archiefwet te handelen. De gezinskaarten zijn destijds zonder beperking overgebracht en al geruime tijd op internet raadpleegbaar. Dergelijke archieven moeten nu natuurlijk niet meer worden gescand voor online publicatie. Ook is het van belang om bij

registratie van gegevens, dus vooraan in het proces, afspraken te maken over openbaarheid van de gegevens. Bij reeds overgebrachte archieven komt de vraag over de openbaarheid en online publicatie vaker op, bijvoorbeeld bij een hotspot monitor.

Het nader onderzoeken van mogelijke maatregelen zou een opdracht aan de werkgroep AVG kunnen zijn. In de werkgroep zitten mensen uit beheer en toezicht van openbare en particuliere archiefinstellingen. De werkgroep is onderdeel van het platform juridische zaken van KIA. Onder meer het onderzoek van Paapst is hier uit voortgekomen. Er is tot nu toe veel aan kennisontwikkeling gedaan, nu kan naar oplossingen worden gekeken. De werkgroep kan hierbij professioneel worden ondersteund door een coördinator, gefinancierd door KIA. De vragen die in deze bijeenkomst zijn gesteld kunnen dan worden opgepakt en uitgewerkt. Doel hierbij zal zijn te komen tot een acceptabele uitvoeringspraktijk.

Het verkennen van oplossingsrichtingen moet vanuit diverse disciplines worden gedaan, er moet worden gesproken met bijvoorbeeld juristen, informatiemanagers, leveranciers en technici. Dat zou in samenwerking met het technisch platform binnen KIA kunnen worden gedaan. Dit is efficiënter dan wanneer iedereen de diverse leveranciers apart benadert. Vanuit de Leergang Privacy is ook een aantal knelpunten geïnventariseerd. Op basis van de uitgewerkte casuïstiek kan vervolgens het gesprek met de algemene rijksarchivaris, de EGI, KVAN/BRAIN en de AP worden gevoerd. Ook het gemeentelijk perspectief moet worden meegenomen, zo zou de VNG kunnen worden betrokken. Voorgesteld wordt om te werken aan 'eigen' functionele eisen, die niet perse al in softwareprogramma's zijn opgenomen.

De genoemde 'passende maatregelen' worden kort besproken:

- *virtuele studiezaal*

Uitgangspunt zou moeten zijn dat dezelfde voorwaarden online en offline worden gehanteerd. Daarvoor moet nog wel veel worden uitgezocht, bijvoorbeeld over identificatie van bezoekers, watermerken in scans. Dit kan erg kostbaar zijn, gemeenten moeten dat wel kunnen betalen.

→ Huitsing zal de KIA werkgroep juridische zaken vragen het concept verder te onderzoeken.

- *nationaal register overledenen*

De dataset is afkomstig van het ministerie van BZK en wordt beheerd door het CBG. Een beroep op de Wet hergebruik overheidsinformatie heeft niet geleid tot het vrijgeven van de data in het register. Gesteld wordt dat de gegevens in feite archiefbescheiden zijn die (na 50 jaar) overgebracht moeten worden naar een archiefbewaarplaats, maar dat gebeurt niet.

In Frankrijk heeft men een nationaal register van overledenen. Onduidelijk is in hoeverre dit register heeft bijgedragen aan de openbaarheid van overgebrachte archieven.

→ Coret informeert Engelhard schriftelijk over het verzoek op grond van de Who, Engelhard onderzoekt of er mogelijkheden zijn om het register te gebruiken.

- *Afdekken van gegevens*

Dit kan worden meegenomen in het onderzoek naar de virtuele studiezaal. Het Stadsarchief Amsterdam past dit in sommige gevallen al toe bij het maken van scans. Complicerend is dat de gezinskaarten verschillende indelingen hebben, één model voor het afdekken van gegevens zal dus niet afdoende zijn. Overigens wordt opgemerkt dat de notariële akten eerder handmatig zijn geïndexeerd ('met vele handen'); zou dat niet ook met de gezinskaarten kunnen worden gedaan.

Na het bespreken van de te onderzoeken mogelijkheden wordt gesproken over het feit dat de gezinskaarten al lang online staan en de informatie dus al wijd is verspreid. Dit doet er niet aan af dat iedere aanbieder en afnemer is gebonden aan de AVG; het argument dat het al online heeft gestaan is niet voldoende om te rechtvaardigen het online te laten staan. Bovendien was de online publicatie onder de Wbp ook al niet toegestaan.

Welk advies nu moet worden gevolgd is aan de instellingen, in ieder geval moet nu niet worden aangemoedigd gezinskaarten online te publiceren. Duidelijk is ook dat de AVG verbiedt om bijzondere persoonsgegevens sec te publiceren. Het is goed dat nu onderzoek wordt gedaan naar oplossingsrichtingen en gesprek met AP daarover wordt gevoerd. Op basis daarvan kunnen wellicht nieuwe adviezen worden gegeven.

De vraag hoe het wetenschappelijk en historisch onderzoek in de AVG zich tot elkaar verhouden wordt vooral praktisch uitgelegd: historisch onderzoek is toegevoegd om een breder bereik mogelijk te maken ten opzichte van de Wbp en historisch onderzoek is al het onderzoek dat zich op het verleden richt, vanaf gisteren.

De Code of Conduct waarvan eerder in Europees verband sprake was, is omgevormd tot de rondgestuurde guidelines; er komt niet een formele gedragscode.

Het NA heeft in november weer een gesprek met de AP. Dan zou er een conceptueel uitzicht op maatregelen moeten zijn. De beoogde coördinator vanuit KIA kan in augustus beginnen. Opgemerkt wordt dat het kan helpen te onderzoeken hoe de andere lidstaten omgaan met de AVG. Dit kan wellicht een opdracht zijn voor studenten archiefwetenschap.

4. Rondvraag en sluiting

Nationaal Archief

Onze referentie

1384346

Datum

2 juli 2018

Afgesproken wordt het verslag van deze bijeenkomst via KIA te verspreiden; een korte samenvatting wordt naar VNG en KVAN/BRAIN gestuurd.

Welings meldt dat het Regionaal Archief Tilburg nieuwe contracten door een juridisch bureau heeft laten opstellen zodat zaken goed worden geregeld. De gezinskaarten is niet de enige casus in relatie tot de AVG, denk bijvoorbeeld ook aan politiearchieven. De mogelijkheid van een langere beperkingsperiode dan 75 jaar zou wenselijk zijn.

Marens Engelhard dankt de aanwezigen voor hun inbreng.